

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY

KAAM
YAYINLARI

OLBA
XVIII

MERSİN
2010

KAAM YAYINLARI
OLBA
XVIII

© 2010 Mersin/Türkiye
ISSN 1301 7667

OLBA dergisi;
ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO,
ve
TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir ve Mayıs ayında olmak üzere,
yılda bir kez basılmaktadır.
Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.
Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.
It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of KAAM.

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.
Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the journal OLBA..

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.
Articles should be written according the formats mentioned in the following web address.

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül
Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü, 33342-MERSİN
TURKEY

Diğer İletişim Adresleri
Other Correspondance Addresses
Tel: 00.90.324.361 00 01 (10 Lines) 4730 / 4734
Fax: 00.90.324.361 00 46
web mail: www.kaam.mersin.edu.tr
www.olba.mersin.edu.tr
e-mail: kaam@mersin.edu.tr

Dağıtım / Distribution
Zero Prod. Ltd.
Tel: 00.90.212.244 75 21 Fax: 00.90.244 32 09
info@zerobooksonline.com www.zerobooksonline.com/eng

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM)
YAYINLARI-XVIII

MERSIN UNIVERSITY
PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY
(KAAM)-XVIII

Editör

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Prof. Dr. Haluk ABBASOĞLU
Prof. Dr. Coşkun ÖZGÜNEL
Prof. Dr. Tomris BAKIR
Prof. Dr. Hayat ERKANAL
Prof. Dr. Sencer ŞAHİN
Prof. Dr. Yıldız ÖTÜKEN
Prof. Dr. Erendiz ÖZBAYOĞLU
Prof. Dr. Susan ROTROFF
Prof. Dr. Marion MEYER

MERSİN
2010

İçindekiler/Contents

Ayşegül Aykurt <i>Late Bronze Age Pottery from Çeşme Bağlararası</i> (<i>Çeşme Bağlararası Geç Tunç Çağı Seramiği</i>)	1
Engin Akdeniz <i>Kulaksızlar Atölyesinde Kilya Tipi Figürin Üretimi</i> (<i>Kilia Figurine Production in Kulaksızlar Workshop</i>)	65
Gül Işın <i>Patara Tepecik Akropolü "Bey Evi" Kazıları (2003-2007):</i> <i>Geç Arkaik-Erken Klasik Dönem Terracottaları</i> (<i>Excavations of "The Ruler's House" on the Tepecik Acropolis at Patara</i> (<i>2003-2007): The Terracottas of the Late Archaic-Early Classical Period</i>)	85
Fikret Özbay <i>Klazomenai'daki MÖ 4. Yüzyıl Yerleşiminde Açığa Çıkarılan Prostash</i> <i>Evlerin Kökeni ve Gelişimi</i> (<i>Ursprung und Entwicklung der Prostashaeuser des 4. Jhs. v. Chr.</i> <i>in Klazomenai</i>)	107
Gonca Cankardeş-Şenol <i>Nikandros Group: Matrix Studies on the Amphora Stamps of the Group</i> (<i>Nikandros Grubu: Gruba Ait Amphora Mühürlerinin Kalıp Çalışmaları</i>)	125
Ahmet Kaan Şenol <i>Hellenistik Dönem'de Mısır'da Amphora Üretimi</i> (<i>Amphora Production in Egypt in the Hellenistic Period</i>)	141
Mustafa Şahin – Mehmet Taşlıalan <i>Smyrna Agorası Heykeltraşlık Buluntuları</i> (<i>Sculptural Finds From the Agora of Smyrna</i>)	175
Ercan Aşkın <i>Olba Bölgesi'ndeki Harman Yerleri</i> (<i>Threshing Floors in the Olba Region</i>)	241
N. Eda Akyürek Şahin <i>Zwei Neue Inschriften für Hosios Kai Dikaios</i> (<i>Hosios kai Dikaios için iki Yeni Yazıt</i>)	267

Nuray Gökalp – Ebru N. Akdoğu Arca <i>Antalya'dan Yeni Yazıtlar</i> (<i>New Inscriptions from Antalya</i>)	281
Nihal Tüner Önen – Murat Arslan <i>Kayseri Müzesi'nden Yeni Yazıtlar</i> (<i>New Inscriptions from the Kayseri Museum</i>)	307
Nurşah Çokbankir <i>Modrena ve Nikaia Teritoryumundan Yeni Yazıtlar</i> (<i>Neue Inschriften aus Modrena und Nikaia Territorium</i>)	323
Ayşe Aydın <i>Tapureli, A Kilisesi Altar Kaidesi Işığında Kilikya ve İsaurya Bölgesi</i> <i>Kiliselerinde Görülen Altar Çeşitleri</i> (<i>Die Altäre der kilikischen und isaurischen Kirchen im Blick der</i> <i>Altarstandort der Kirche A in Tapureli</i>)	347
Hatice Özyurt Özcan <i>Datça'da Bir Theotokos Meryem Tasviri</i> (<i>The Depiction of Virgin Theotokos in Datça</i>)	371
Esen Öğüş-Uzun <i>Fruit Trees on Late Antique Mosaics: From the Worcester Hunt</i> <i>to Jordanian Churches</i> (<i>Geç Antik Dönem Mozaiklerinde Meyve Ağaçları:</i> <i>Worcester Av Mozaik'inden Ürdün Kiliselerine</i>)	395

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ,
'KİLİKİA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ'
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI 'OLBA'**

OLBA süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez yayınlanır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayında gönderilmiş olması gerekmektedir.

'Olba'; Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ve Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Numizmatik ve Bizans Sanat Tarihi kapsamında orijinal sonuçları içeren makaleleri yayınlar.

Küçükasya ile ilgili veya Akdeniz ve Ortadoğu Arkeolojisi kapsamındaki konular Olba'nın içeriğini oluşturur.

Yayın İlkeleri

1. a- Makaleler, word ortamında yazılmış olmalıdır.
b- Metin yazılırken 10 punto, dipnot için ise 9 punto, 'Times New Roman' (PC ve Macintosh) yazı karakteri ile kullanılmalıdır.
c- Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d- Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Makale içinde kullanılan özel fontlar da CD'ye yüklenerek yollanmalıdır.
3. "Bibliyografya ve Kısaltmalar" bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, NewYork

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., "Inschriften aus dem Museum von Denizli", Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, Lev. LIV-LVII

Dipnot (kitaplar için)

Richter 1977, 162, res. 217

Dipnot (Makaleler için)

Oppenheim 1973, 9, lev.1

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece "fig." kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. Levha numarası editörler tarafından verilecektir. Bu sebeple levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır.
5. Figürler CD'ye yüklenmelidir: Çözünürlük 300 dpi; format tif veya jpeg olmalıdır.
6. Resim çıktılarının alınarak, resim düzenlemesi örneği (layout) yapılmalıdır.
7. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
8. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
9. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
10. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde en az 500 kelime Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelime Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir
11. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
12. Bir orijinal ve iki kopya olmak üzere metin ve figür çıktısı, ayrıca bunların yüklü olduğu bir adet CD gönderilmelidir.

**MERSIN UNIVERSITY,
'RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY',
JOURNAL 'OLBA'**

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is November of each year.

The Journal 'Olba', being published since 1998 by the 'Research Center of Cilician Archaeology' of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (language and culture), ancient history, numismatics and Byzantine History of Art.

The studies select their material mostly from Asia Minor but articles (papers) dealing with the Mediterranean area and Near East also form the content of Olba.

TECHNICAL REQUIREMENTS

1. a. Articles should be written in word programs..
  - b. The text should be written in 10 puntos with 'Times New Roman' (for PC and for Macintosh). The footnotes should be written in 9 puntos.
  - c. Footnotes should take place at the bottom of the page, each in continous numbering.
  - d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choises (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Special fonts should be loaded to the CD's.
3. The 'Bibliography' and 'Abbreviations' should take part at the end of the article. The 'Abbrevations' used in the footnotes should be explained within the 'Bibliography'. The Bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books)

Richter 1977   Richter, G., Greek Art, NewYork

Bibliography (for articles)

Corsten 1995 Corsten, Th., "Inschriften aus dem Museum von Denizli", Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, Pl. LIV-LVII

Footnotes (for books)

Richter 1977, 162, fig. 217

Footnotes (for articles)

Oppenheim 1973, 9, pl.1

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation 'fig.' should be used in continuous numbering. Plate numbering will be done by the editors. For this reason, remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviation should not be used.
5. Pictures should be loaded to CD's: 300 dpi; tif or jpeg format are required.
6. A layout for the pictures should be undertaken.
7. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
8. A list of figures should take part at the end of the article.
9. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
10. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of at least 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of at least 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
11. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
12. One original and two copies of the article and figures should be printed and loaded on CD's before being sent.

KAYSERİ MÜZESİNDEN YENİ YAZITLAR¹

Nihal Tüner ÖNEN* – Murat ARSLAN**

ABSTRACT

New Inscriptions from the Kayseri Museum

In this article one published and eight new inscriptions from the Kayseri Museum are presented. All of them have been brought to the museum from Caesarea and her *territory*. According to the letter forms and stylistically all the inscriptions are dated from 1st to 3rd century AD. The first two inscriptions give us important information on three local names (Kapias (no. 1); Tauras and Komeis (no. 2).

Translations of the inscriptions:

1. *Melas and Kapias, sons of Sagarios, (made this stele) for their sweetest and children loving mother Ma, daughter of Knimos and her sister Amme, in memory.*
2. *Kapias and Tauras for their father Komeis, in memory.*
3. *Antigone/Antigonia (made this stele) for her sweetest husband and herself while she was alive.*
4. *[Aurelia Vet]ori[a] Ma[rc]eina, (made this stele) for her father Gaius Veturius Sabeinianus.*

---

* Dr. Nihal Tüner Önen, Akdeniz Üniversitesi; Fen-Edebiyat Fakültesi; Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü; Kampus; TR – 07058 Antalya. E.mail: nihaltuner@akdeniz.edu.tr

** Doç Dr. Murat Arslan, Akdeniz Üniversitesi; Fen-Edebiyat Fakültesi; Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü; Kampus; TR – 07058 Antalya. E.mail: marslan@akdeniz.edu.tr

¹ Kayseri Müzesi'nde yürüttüğümüz epigrafik çalışmalar kapsamında T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne ve başta Kayseri Müzesi Müdürü, Hamdi Biçer olmak üzere müze çalışanlarına ekibimize karşı gösterdikleri anlayıştan ve yardımlarından ötürü teşekkürü bir borç biliriz. (This study was undertaken in the summers of 2007 and 2008 with the permission of the Ministry of Culture and Tourism's General Directorate of Culture Heritage and Museums. The authors are grateful to the director of Kayseri Museum, Mr. Hamdi Biçer and the museum staff for their kind assistance during our research stays in Kayseri). Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi tarafından yayın projesi kapsamında desteklenmiştir.

5. *son of ..... (made this stele) for his sweetest daughter..., in memory.*
6. *Good luck.*
7. *Marcianus Demetrios (made this stele) for himself while he was alive.*
8. *Flavia Ammion (dedicated) this (statue to) Nymphe Dorothea, owing to her dream.*
9. *(This pithos) belongs to Varus.*

Keywords: Cappadocia, Caesereia, Funerary and Dedication Inscriptions

ÖZET

Bu makalede 2007–2008 yıllarında Kayseri Müzesi’nde ekibimiz tarafından yapılan epigrafik çalışma (bk. dn. 1) sırasında kaydedilen biri yayınlı dokuz yazıt tanıtılmaktadır. Genellikle İS. I. - İS. III. yüzyıllar arasına tarihlenen yazıtların büyük bir kısmı, Cappadocia Eyaleti’nin başkenti olan Caesarea’dan ya da territorium’undan getirilmiş olmalıdır. Burada tanıtılan yazıtlar, onomastik açıdan önemli yenilikler getirmektedir. Bir numaralı yazıtta Kapias; iki numaralı yazıtta ise, Taurus ve Komeis olmak üzere Anadolu kökenli üç şahıs ismine dair yeni bilgiler elde edilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Cappadocia, Caesarea, Mezar Yazıtı, Adak Yazıtı

Cappadocia’lıların *metropolis*’i olan Mazaka (Kayseri) antikçağda aynı zamanda Eusebeia ve Argaios (Erciyes) yakınındaki Caesarea isimleriyle anılırdı². Augustus (İÖ. 27 - İS. 14) tarafından Caesarea olarak adlandırılan³; Tiberius Dönemi’nde ise (İS. 17 yılında), Roma’nın Cappadocia Eyaleti’nin başkenti olan kent⁴ ve *territorium*’undan şimdiye kadar toplam 81 yazıt yayımlanmıştır. Söz konusu yazıtların büyük bölümünü -60 tanesini- mezar yazıtları oluşturmaktadır⁵. Mezar yazıtları dışında

² Strabon’a (XII 2. 7. 22 c. 538) göre, bunun nedeni kentin zirvesinde hiçbir zaman kar eksik olmayan, dağların en yükseği Argaios’un eteklerinde kurulmuş olmasıdır.

³ Caesarea için genel olarak bkz. Ruge 1897, 1289, s.v. Caesarea (5); krş. Hild – Restle 1981, 193 vd., s.v. Kaesareia; Gain 2001, 992–1026, s. v. Kaisareia (1); Cassia 2004, 157–170.

⁴ Gwatkin 1930, n° 4, 27 vd.; krş. Hild – Restle 1981, 193.

⁵ Grégoire 1909, 57-74 n° 23–28, 30–59 (n° 34 = Merkelbach –Stauber 2001, 39 n° 13/06/02; n° 43 = Merkelbach – Stauber 2001, 39 n° 13/06/03; n° 44 = Merkelbach – Stauber 2001, 38 n° 13/06/01; n° 58 = SEG XIII, 1956, n° 550); Salač 1927, n° 24-25 (n° 24 = SEG VI, 1932, n° 797); SEG XXIX, 1979, n° 1532; SEG XXXIII, 1983, n° 1194–1196; Smith – Tod 1912, 41vd. n° 23–25; Dain 1933, 82 n° 70; Takmer – Arslan – Tüner Önen 2006, 169-181 n° 1-13; French 2007, 98 vd. n° 41-43 (42 ve 43 n°’lu yazıtlar daha önce yayımlanmıştır; 42= Takmer – Arslan – Tüner Önen 2006, 178 vd. n° 11; 43 = Takmer – Arslan - Tüner Önen 2006, 176 vd. n° 7).

kentten 1 onur⁶; 1 yapı yazıtı⁷; 5 ithaf⁸; 4 mil taşı⁹; 7 geç dönem yazıtı¹⁰; Phrygia'caya benzer harflerle ama Eski Yunanca yazılmış 1 yazıt¹¹ ile 2 fragman¹² bilinmektedir. Bu makalede ise, 5'i mezar, 3'ü adak (?), 1 tanesi aidiyet olmak üzere toplam 9 yazıt tanıtılacaktır.

1) Ma ve Amme'nin Mezar Yazıtı (Fig. 1a ve b)

İki üçgen alınlığı ve iki akroteri olan mermerden mezar steli. İki alınlık arasında, oldukça narin tasvir edilmiş bir lir kabartması işlenmiştir. Yazıtın alt kısmında ise, bir çelenk kabartması bulunmaktadır. Stel, Kayseri Müzesi'nde sergilenmektedir.

Yük.: 1,90m; gen.: 0,54m; der.: 0,26m; harf yük.: 0,065-0,032m.

Μήλας καὶ Καπίας οἱ	<i>Sagarios'un oğulları Melas ve</i>
2 Σαγαρίου Μα Κνεΐμου	<i>Kapias çocuk sever</i>
τῆ γλυκυτάτῃ καὶ φιλο-	<i>biri olan pek sevgili anneleri</i>
	<i>Knimos kızı</i>
4 τέκνω μητροὶ καὶ Ἀμμῆ	<i>Ma ile onun kız kardeşi Amme için,</i>
ἰδίᾳ ἀδελφῆ μνή-	<i>anı vesilesiyle (diktiler).</i>
6 μης χάριν.	

Tarih: Harf karakterleri (MAE CΩ) dolayısıyla İS. II./III. yüzyıl.

Καπίας ismine bugüne kadar rastlanmamıştır. Καπι- ve Καπυ- ile başlayan isimlerin Trakya kökenli olması hususunda bkz. Detschew 1957, 227.

⁶ Dethier – Mordmann 1864, 91 vd., n° 61= BE 1958, n° 492 = SEG XXXII, 1982, n° 1315.

⁷ French 2007, 96 vd., n° 39.

⁸ Theos Argaios'a (?): Grégoire 1909, 78 n° 66; İmparator Hadrianus'a (?): Grégoire 1909, 74 vd. n° 61; Zeus Epekoos'a: Robert 1963, 548 vd.; Sol Invictus'a: CIL III, n° 6772 = CIL III, n° 12135 = ILS 1661 = Vermaseren 1956, n° 17; Nymphe Dorothea'ya: French 2007, 97 n° 40.

⁹ Traianus: Garstang 1908, 8 vd.; French 1988, n° 578; Septimius Severus – Caracalla – Geta: CIL III, n° 12203; French 1980, 721; Severus Alexander: AE 1989, 731; Maximinus Thrax ve Maximus: CIL III, n° 12211.

¹⁰ Grégoire 1909, n° 62–64; Smith – Tod 1912, 42 n° 26; Jerphanion – Jalabert 1908, 470 n° 57; Anthologia Graeca I, n° 92–93 = Merkelbach – Stauber 2001, 39 vd. n° 13/06/04–05.

¹¹ Grégoire 1909, 77 n° 65.

¹² Grégoire 1909, 74 n° 60; 78 n° 67

Σαγάριος şahıs ismi fonetik olarak, Bithynia ve Phrygia'dan akan Sakarya Irmağı'nın antik ismi olan Σαγγάριος ile benzeşmektedir¹³. Bu isim daha önce de şahıs ismi olarak kullanılmıştır (Devreker – Waelkens 1984, 228, n° 63 ve 233 vd., n° 93; Devreker 1995, 76 vd. n° 5). Pessinus'tan ele geçen bir mezar yazıtında söz konusu ismin dişil formu (Σαγάρια) belgelenmiştir (Devreker 1995, 76, n° 4). Coğrafik bir adlandırmanın isim olarak kullanıldığı pek çok örnek bilinmektedir¹⁴.

Μα ismi, Cappadocia Comana'sında önemli bir külte sahip olan tanrıça Ma'dan köklenmektedir.¹⁵

Κνείμος = Κνίμος¹⁶, Bu isim için ayrıca krş. Sayar 2000, n° 336.

2) Komeis'in Mezar Yazıtı (Fig. 2a ve b)

Kireç taşından üçgen alınlıklı ve *akroter*'li mezar steli. Alınlığın içine küçük bir rozet, dışına da yaprak motifleri işlenmiştir. Stelin alt kısmında yapraklı girland kabartması yapılmıştır. Yazıt oldukça itinalı yazılmıştır. Yahyalı Taşan köyünden getirilen stel, Kayseri Müze bahçesinde sergilenmektedir.

Yük:ca. 2.20m; gen.: 0,54m; der.: 0,22m; harf yük.: 0,03m.

Καπίας καὶ Ταυρας

Kapias ve Tauras

2 Κομει τῶ πατρὶ

babaları Komeis için,

μνήμης ἔνεκεν.

anısı dolayısıyla (diktiler).

Tarih: Harf karakterleri (ΕϸΩ) dolayısıyla İS. I.-II. yüzyıl.

Ταυρας ismine şimdiye kadar rastlanmamıştır. Fakat bu isim Τᾶυρος, Ταυρέας, Ταυρίων, Ταυρίδης, Ταυρίνος ve Ταυρίσκος şahıs adları ile aynı kökten gelmektedir. Cappadocia'daki Kırık Kilise'den ele geçen bir yazıtta *genetiv* olması gereken ve Ταυρα- ile başlayan bir isim

¹³ Sakarya Irmağı'nın antikçağ boyunca adlandırmaları için ayrıca bkz. Arslan 2000, 57 dn. 185; Yanakieva 2002, 139-142.

¹⁴ Bu tür kullanışlar için krş. Strubbe 1992, 33, n° 1 (Ελλάς); Devreker 1991, 188 vd., n° 5; Devreker 1988, 36 vd., n° 2 (Εὐρώπη); Devreker – Waelkens 1984, 227 n° 58 (Ἀλεξανδρεία)

¹⁵ Strab. XII. 2. 3 c. 535; 3. 32 c. 556/557; 36 c. 559; Bu ismin Cappadocia Bölgesi'ndeki kullanımı için bkz. Zgusta 1964, 276 § 839-1. Ayrıca krş. Takmer – Arslan – Tüner Önen 2006, 172.

¹⁶ ι yerine ει kullanımı için bkz. Gignac 1976, 190.

okunmuştur. Yayımcı bu ismi Ταυρα[. . .] olarak göstermiştir¹⁷. Fakat burada, bizim yazıtımızda okunan *nominativ casus*'taki Ταυρας isminin genetiv'i söz konusu olmalıdır.

Κομεις ismine şimdiye kadar rastlanmamıştır. Yazıtta ismin *dativ* hali söz konusudur¹⁸.

3) Athiktos ve Antigone/ia'nın Mezar Yazıtı (Fig. 3)

Kireç taşından, üçgen alınlıklı mezar steli. Stel alınlık ve sol kısımdan kırılmıştır. Altta çelenk kabartması vardır. Stelin sağ yan yüzünde, kaldırma amaçlı açılmış bir delik bulunmaktadır. Stel, Kayseri Müze bahçesinde sergilenmektedir.

Yük.: ca. 2,10m; Gen.: 0,45m; der.: 0,29m; harf yük.: 0,04m.

	Ἀντιγό[νη / νία]	<i>Antigone / Antigonía (bu steli)</i>
2	Ἀθίκτω	<i>pek sevgili kocası</i>
	γλυκυτάτ[ω]	<i>Athiktos ve kendisi için</i>
4	ἀνδρὶ καὶ ἐ[αυ]-	<i>henüz hayatta iken</i>
	τῆ ζῶσα.	<i>(yaptırdı).</i>

Tarih: İS. I.-II. yüzyıl.

Str. 1. Tamamlama *exempli gratia*.

Str. 2. Ἀθικτος (*dokunulmamış, bakir, temiz*) nadir karşılaşılan isimlerden biridir. Küçük Asya için bk. SEG XXXIII (1983) 955 (Ephesos); Balkan eyaletleri için bk. AE 1997, 1347.

4) G. Vetorius Sabeinianus'un Mezar Yazıtı (Fig. 4)

Mermerden yapılmış çift alınlıklı mezar steli. Alınlıkların içine birer çiçek kabartması, çatı *akroter*'lerine palmiye yaprağı süslemeleri yapılmıştır. Çatı *akroter* 'lerinden soldaki ve köşe *akroter* 'lerinden ise sağ taraftaki oldukça tahrif olmuş durumdadır. İki alınlık arasına şematik spiral motifi;

¹⁷ Harper 1968, 122 n° 5. 35.

¹⁸ Krş. Κομεις isminin çekimi, Robert 1963, 442-5; Krş. Takmer – Arslan – Tüner Önen 2006, 172 vd.

çatı *akroter*'leri arasına ise bir sepet motifi işlenmiştir. Yazıt yüzeyi sağ, sol ve üst kısımdan kırıktır. Yazıtın alt kısmında, iki ucundan kurdeleler sarkan girland kabartması vardır. Kayseri Müze bahçesinde sergilenmektedir.

Yük.: 1,40m; gen.: 0,38m; der.: 0,19m; harf yük.: 0,05m.

	[Αὐρ.] Οὐε-	[Aurelia] Vetoria Ma[rc]eina,
2	[τ]ωρ[ί]α Μα[ρ]-	babası Gaius Vetorius
	[κ]εῖνα Γ(αῖω)· Οὐ[ε]-	Sabeinianus için (dikti).
4	τωρ[ί]α Καβ[ε]-	
	νιανῶ πατ[ρί].	

Tarih: Oldukça itinalı yazılmış yazı stili ve harf karakterleri dolayısıyla (Cω) İS. III. yüzyıl.

2/3. satırda anılan isimin - εῖνα ile sonlandığı görülmektedir. Yazıt üzerindeki boşlukların elverdiği kadarıyla burada büyük olasılıkla Μαρκεῖνα ismi yer almalıdır. -εῖνα, -ινα ile sonlanan kadın isimleri için ayrıca bkz. Dornseiff-Hansen 1957, 34 vd. -εῖνα, -ινα.

Οὐετώριος / Οὐετωρία adlandırmaları Veturius soyuna işaret etmektedir. Burada -ου- yerine -ω- kullanılması için krş. Οὐετωρία = Οὐετουρία; Pape – Benseler 1884, s. 1090 s.v. Οὐετουρία, Οὐετούριος ve Οὐετωρία.

5) Bebek Lahdi (Fig. 5 a-c)

Mermerden girlandlı ve üçgen alınlıklı bir çocuk lahdi. Lahdin büyük bir bölümü tahrip edilmiş olmasına karşın iyi şekilde onarılarak müze içinde sergilenmektedir. Yazıtın bulunduğu ön kısımda girland çelenginin ortasında bir çocuk başı kabartması yer almaktadır. Başın her iki yanında ise mezar yazıtı bulunmaktadır. Fakat yazıtın ilk yarısı tamamen, sol yarısının ise sol üst köşesi kırılmıştır. Burada yer alan kız çocuğu başı mezar sahibinin kendisine aittir. Lahdin diğer yan yüzünde ve dar yüzlerinden birinde yine girlandların ortasında birbirine benzer iki baş kabartması bulunmakta, diğer dar yüzde ise girland çelenginin içinde bir gorgo başı yer almaktadır. Girlandlar birbirlerine *Eros* figürü ve *bukranion* ile tutturulmuştur. Üçgen çatının her bir köşesinde köşe *akroter*'i, iki dar yüzde ise tepe *akroter*'leri yer almaktadır. Tepe *akroter*'leri mezar sahibi olan küçük kıza izafeten kız

çocuğu başı şeklinde yapılmıştır. Çatı alınlıklarında ise birer rozet kabartması işlenmiştir.

Yük.: 0,51m; gen.: 0,67m; der.: 0,44m; harf yük.: 0,015m.

	..... ACI	<i>Falanca oğlu Falanca</i>
2	.....Μ . . τῆ	<i>pek sevgili kızı</i>
	γλυκυτα]τη θυγα-	<i>Falanca için</i>
4	τῶι μνή]μης	<i>anı vesilesiyle</i>
	χ]άειν.	<i>(yaptırdı).</i>

Tarih: Lahit özellikleri¹⁹ ve yazım formu dolayısıyla İS. II. yüzyıl sonu–İS. III. yüzyılın ilk yarısı.

6) Adak Heykeli ve Yazıtı ? (Fig. 6)

Mermerden bir erkek (?) başı. Başın burun, sol yanak ve alın kısmı tahrip olmuş durumdadır. Yazıt başın üzerindeki başlık üzerine yazılmıştır. Kayseri Müzesi sergi salonunda teşhir edilmektedir. *Env. n°: 80/964.*

Αγαθῆ
τύχη.

Sadece baş kısmı korunmuş olan eserin tam olarak ne için yapıldığını belirlemek zordur. İlk bakışta burada, başında yer alan ve üzerinde yazıtı bulunan başlığından dolayı bir *Tykhe* başının söz konusu olduğu düşünülebilir. Fakat heykelin saçlarının kısa oluşu ve daha çok genç bir erkek başına benzemesi bu tezi şüpheli kılmaktadır²⁰. Heykelin saç tipi ve portre özellikleri İS. II. yüzyıl, özellikle de Hadrianus Dönemi heykellerine benzemektedir. “*Hayırlı uğurlu olsun*” anlamında kullanılan ἀγαθῆ τύχη kavramı antikçağda hemen her tür yazıtta karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan söz konusu yazıt bir adak heykeli ya da bir onurlandırma heykeli olarak düşünülebilir. Fakat başında yer alan taçtan dolayı bir onurlandırma heykelinin düşünülmesi daha doğru olabilir.

¹⁹ Cappadocia Bölgesi girlandlı lahitleri için bkz. Koch 2001, 263.

²⁰ LIMC’de yer alan *tykhe* tipleri arasında bu tarz kısa saçlı bir örneğe rastlanmamaktadır (LIMC VIII₂ 1997, 85-109).

7) Heykel Yazıtı (Fig. 7a ve b)

Bazalt taşından, *hymation*'lu erkek heykeli ve kaidesi. Sağ eliyle şalını tutar vaziyette tasvir edilmiş heykelin başı kopmuştur. Yazıt kaide üzerine yazılmıştır. Kayseri Müzesi'nde sergilenmektedir. *Env. n°*: 19.

Heykel yük.: 1,88m; kaide için, yük.: 0,32m; gen.: 0,76m; der.: 0,54m.

Μαρκιανὸς Δημήτριος   *Marcianus Demetrios kendisi için*

ζῶν ἐαυτῶ.   *henüz hayattayken (dikti).*

Tarih: Yazı stili ve heykeltıraşlık özellikleri dolayısıyla İS. III. yüzyıl sonu–İS. IV. yüzyılın ilk çeyreği²¹.

8) *Nymphe Dorothea*'ya Adak (Fig. 8a ve b).

Kadın heykeli formunda bir adak heykeli. 1980 yılında, Kayseri Kalesi'nin 70-80m güneyinde sürdürülen temel hafriyatı sırasında 4-5m derinlikten çıkartılıp Kayseri Müzesi'ne getirilmiştir. Baş kısmı kırık olan heykel *khiton* ve *himation* giysilidir. Adak yazıtı heykelin üzerinde durduğu yuvarlak kaideye yazılmıştır.

Heykel yük.: 1,25m; kaide yük.: 0,09m; harf yük.: 0,02m.

Yayın: Yazıcı 1987, 26 vdd., fig. 4-5; French 2007, 97.

ὄσα νύμφη   *Bu (heykeli) Flavia Ammion,*

2 Δωροθέα Φλαουία   *rüyası dolayısıyla gelini*

Ἄμμιον κατ' ὄναρ.   *Dorothea için (dikti).*

Tarih: İS. I-II. yüzyıl.

Str. 1: ὄσα = οὖσα²².

Kaidesinde adak yazıtı olan bu eser, daha önce M. Yazıcı tarafından yayımlanarak heykeltıraşlık açısından incelenmiştir. D.H. French ise bu eserin

²¹ Heykel, Tetrarkhes'ler Dönemi (İS. III. yüzyılın sonu–İS. IV. yüzyılın başı) plastik özellikleri göstermektedir. Bu dönemde Roma'da yapılan heykeller dahi son derece kaba işçilikli yüzeysel formlar göstermekte olup giysi üzerindeki kıvrımlar yay biçiminde birbirine *diagonal* uzanmakta, giysi vücudu kütleli olarak kapatmaktaydı. Buradaki eser taşra yapımı olduğu için daha da niteliksiz yapılmıştır. Tetrarkhes'ler Dönemi plastik özellikleri hakkında ayrıca bkz. Strong 1961, 72 vdd.

²² ou yerine o kullanımı için bkz. Gignac 1976, 211 vd.

adak yazıtını “Inscriptions from Cappadocia II” başlıklı makalesinde, eseri şahsen görmeden, sadece M. Yazıcı’nın makalesinden alıntılıyarak yayınlamıştır. Fakat söz konusu yayında eserin resmi verilmediği gibi, yazıtı da eksik aktarılmıştır²³.

9) Varus’un Pythosu

Pişmiş topraktan yapılmış *pythos*.

Yük.: 1,40m; çap: üstten: 0,61m; ortadan: 1,10m; aşağıdan: 0,19m; harf yük.: 0,07m.

Οὐάρον.

(*Bu pithos*) *Varus*’undur.

---

²³ French 2007, 97 n° 40.

Kaynakça ve Kısaltmalar

- ANRW Aufstieg und Niedergang der römischen Welt.
- AS Anatolian Studies.
- Arslan 2000 Arslan, M., *Antikçağ Anadolu'sunun Savaşçı Kavmi: Galatlar*, İstanbul.
- BCH Bulletin de Correspondance Hellénique.
- Cassia 2004 Cassia, M., *Cappadocia Romana. Strutture urbane e strutture agrarie alla periferia dell'Imperio*, Catania.
- Dain 1933 Dain A., *Inscriptions grecques du Musée du Louvre, les textes inédits*, Paris.
- Dethier – Mordtmann 1864
Dethier, P. A. – Mordtmann, A. D., *Epigraphik von Byzantion und Constantinopolis [= Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften 13]* Wien.
- Detschew 1957 Detschew, D., *Die Thrakischen Sprachreste*, Wien.
- Devreker – Waelkens 1984
Devreker, J. – Waelkens, M., *Les Fouilles de la Rijksuniversiteit te Gent à Pessinonte 1967-1973. I A*, 216-244, Brugge.
- Devreker 1991 Devreker, J., “Nouveaux Monuments et Inscriptions de Pessinonte”, *EA* 11, 35-50.
- Devreker 1995 Devreker, J., “Nouveaux Monuments et Inscription de Pessinonte et d'ailleurs (IV)”, *EA* 24, 73-85.
- Dornseiff – Hansen 1957
Dornseiff, F. – Hansen, B., *Rückläufiges Wörterbuch der griechischen Eigennamen*, Berlin.
- EA Epigraphica Anatolica
- French 1980 French, D. H., “The Roman Road-system of Asia Minor”, *ANRW II* 2.7, 698-729.
- French 1988 French, D. H., *Roman Roads and Milestones of Asia Minor*, fasc. II: *An Interim Catalogue of Milestones*, Ankara.
- French 2007 French, D. H., “Inscriptions from Cappadocia II. Museums of Yozgat, Kırşehir, Hacıbektaş, Nevşehir, Ürgüp, Aksaray, Konya Ereğlisi, Kayseri, Sivas”, *EA* 40, 67-108.
- Gain 2001 Gain B., “s.v. Kaisareia (1)”, *RAC* 19, 992–1026.
- Garstang 1908 Garstang, J., *Notes on a Journey through Asia Minor*, *The Annals of Archaeology and Anthropology*, Liverpool.
- Gignac 1976 Gignac, F. T., *A Grammar of the Greek Papyri of the Roman and Byzantine Periods I*, Milano.
- Greek Anthology The Greek Anthology. With an English translation by W. R. Paton, vol. I-V. Cambridge, Mass.-London 1916-2005 (The Loeb Classical Library).

- Grégoire 1909 Grégoire, H., "Rapport sur un voyage d'exploration dans le Pont et en Cappadoce", BHC 33, 3-147.
- Gwatkin 1930 Gwatkin, W. E., Cappadocia as a Roman Procuratorial Province, The University of Missouri Studies 5.
- Harper 1968 Harper, R. P., Tituli Comanorum Cappadociae, AS 18, 93-147.
- Hild – Restle 1981 Hild, F. - Restle, M., Tabula Imperii Byzantini 2: Kappadokien (Cappadocia, Charsianon, Sebasteia und Lykandos), Wien.
- IK Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien.
- Jerphanion – Jalabert 1908 Jerphanion G., –Jalabert, L., Inscriptions d'Asie Mineure (Pont, Cappadoce, Cilicie), Beyrut, III.
- Koch 2001 Koch, G., Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri (çev. Z. Zühre İlkelen), İstanbul.
- LIMC Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae.
- Merkelbach – Stauber 2001 Merkelbach, R. – Stauber, J., Steinepigramme aus dem griechischen Osten 3, Stuttgart-Münih.
- Pape – Benseler 1884 Pape, W. – Benseler, G. E., Wörterbuch der griechischen Eigennamen, Braunschweig.
- RAC Reallexikon für Antike und Christentum.
- RE Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft.
- Robert 1963 Robert, L., Noms indigènes dans l'Asie Mineure gréco-romaine, Paris.
- Ruge 1897 Ruge, W., s.v. Caesarea (5), RE III₁, 1897, col. 1289.
- Salač 1927 Salač, A., "Inscription de Kymé d'Éolide, de Phocée, de Tralles et de quelques autres villes d'Asie Mineure", BCH 51, 374-400.
- Sayar 2000 Sayar, M. H., Die Inschriften von Anazarbos und Umgebung, I: Inschriften aus dem Stadtgebiet und der nächsten Umgebung der Stadt. 2 vols., IK 56, Bonn.
- Smith – Tod 1912 Smith, M. L. – Tod, M. N., "Greek Inscriptions from Asia Minor, The Annals of Archaeology and Anthropology", IV, 35-44, Liverpool.
- Strong 1961 Strong, D. E., Roman Imperial Sculpture. An introduction of the commemorative and decorative sculpture of the Roman Empire down to the Death of Constantine, London.
- Strubbe 1992 Strubbe, J.H.M., "Grave Inscriptions from Pessinus, Galatia", EA 19, 33-44.

Takmer-Arslan-Tüner 2006

Takmer, B. – Arslan, M. – Tüner Önen, N., “New Inscriptions from the Kayseri Museum I”, *Gephyra* 3, 169-181.

Vermaseren 1956

Vermaseren, M. J., *Corpus Inscriptionum et Monumentorum Religionis Mithriacae*, Hague.

Yanakieva 2002

Yanakieva, S., “The Name of the River Sangarios”, *EA* 34, 139-142.

Yazıcı 1987

Yazıcı, M., “Kayseri Müzesi’nde sergilenen bir grup Roma Devri heykeltıraşlık Eserleri”, *Kayseri Müzesi Yıllığı* 2.2, 23-30.

Zgusta 1964

Zgusta, L., *Kleinasiatische Personennamen*, Prag.

Fig. 1a

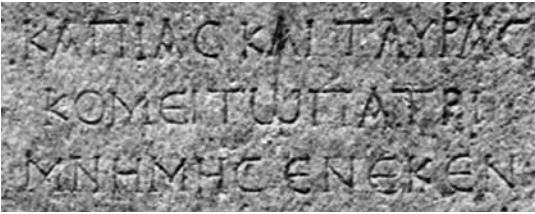

Fig. 2a

Fig. 1b

Fig. 2b

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5a

Fig. 5b

Fig. 5c

Fig. 6

Fig. 7a

Fig. 7b

Fig. 8a

Fig. 8b